

4. Кондрашова Л.В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися. – М.: Прометей, 1990. – 160с.
5. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе: учебное пособие / Л.В.Кондрашова. – Кривой Рог. КГПУ, ИВИ., 2000.- 170с.
6. Кравченко Г.Ю. Теоретичні основи формування ключових компетентностей в учнів ЗНЗ I-III ступенів // Початкове навчання та виховання. – 2006. - №4. – С.34.
7. Ларионова Б. Компетенции в профессиональной подготовке студентов вуза. Монография. Челябинск: Знания, 2004. – 198с.
8. Словарь иностранных слов / Под ред. И.В.Лехина, С.М.Локшиной и др. Изд-во 6-е, М.: Советская энциклопедия, 1964. – 784с.
9. Сухарніков Ю. Вища школа України в контексті Болонського процесу // Освіта: технікуми та коледжі. – 2004. - №1(7) – С.12-21.
10. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. – Springfield, Massachusetts: Merriam-Webster, Inc., 1998. – 1559 p., p.235.

Сушенцева Л.Л.,
канд. пед. наук, доцент,
Інститут післядипломної
освіти ДННУ „Академія
фінансового управління”

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ПРОФЕСІЙНО КОМПЕТЕНТНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

В статті автор розкриває проблеми підготовки компетентного педагога професійного навчання для системи професійно-технічного освіти.

In the article an author describe the problem of propation competent teacher of the vocational training for the professional educational system.

Метою статті є висвітлення проблем підготовки педагогів професійного навчання для системи професійно-технічної освіти та визначення педагогічних умов для її покращення.

У всіх сферах соціального і духовного життя нашої країни, у тому числі і в сфері освіти, відбуваються значні реформаційні процеси. У сучасних міжнародних документах щодо модернізації системи освіти

(“Болонська декларація” (1999), “Роль університетів у Європі знань” (2003); програми: “Європейська стратегія зайнятості” (2000), “Меморандум про неперервну освіту” (2000) та інші) зазначається, що освітні зміни мають сприяти пристосуванню й адаптації людей до нових соціально-економічних умов.

Безперечно, що успіх модернізації освіти в Україні значною мірою залежить від якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до інтелектуального і творчого розвитку особистості учнів як основи успішного функціонування людини в умовах постійних змін. Особливої уваги потребує професійна підготовка педагогів професійного навчання для потреб системи професійно-технічної освіти, оскільки зміни в економіці, поступ науково-технічної революції, процес інтеграції з Європою вимагають підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих робітників. З огляду на це, на думку науковців (С. Ф. Артюх, С. У. Гончаренко, О. В. Глузман, І. А. Зязюн, О. Е. Коваленко, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало, О. М. Пехота, О. Я. Савченко, С. О. Сисоєва, В. А. Семиченко та ін.), поряд із організаційними змінами в освітніх системах, мають відбуватися зміни і в системі професійної підготовки інженерно-педагогічних кадрів.

Вивчення стану проблеми професійної підготовки педагогів професійного навчання у сучасних вищих навчальних закладах України викликає значне занепокоєння. Зокрема це стосується недостатнього рівня педагогічної освіти у вищих технічних навчальних закладах, в яких здійснюється підготовка педагогів професійного навчання для системи професійно-технічної освіти. Основними прогалинами у педагогічній освіті є: недостатня кваліфікація педагогічних кадрів, які забезпечують процес професійної підготовки, організаційних умов здійснення психолого-педагогічної підготовки, відсутності єдиних навчальних планів і програм, що призводить до довільності у виборі змісту, форм та методів професійної підготовки, недостатнього поєднання теоретичної та практичної підготовки, малої кількості годин, передбачених на психолого-педагогічну підготовку (у тому числі на педагогічну практику).

Вивчення психолого-педагогічної літератури свідчить, що найменша кількість наукових праць стосується проблеми підготовки компетентних фахівців для системи професійно-технічної освіти. Це є однією з причин того, що професійна підготовка педагогів професійного навчання у вищих технічних навчальних закладах не повною мірою відповідає вимогам

сьогодення. Крім того, у дослідженнях недостатньо проаналізовано такі важливі чинники впливу на інженерно-педагогічну освіту, як економічні зміни в країні, стрімке оновлення виробничих технологій, пізнавальні та аксіологічні орієнтації сучасної освіти.

Теоретичний аналіз науково-методичних джерел свідчить, що діяльність педагога професійного навчання, який працює у професійно-технічних навчальних закладах, має свої особливості, пов'язані з необхідністю вивчення ринку праці і вдосконаленням його методичної підготовки (О.Е. Коваленко); оволодінням спеціальними методиками і саморозвитком соціально-психологічної компетентності, які є основними елементами педагогічної компетентності інженерів-педагогів (В.О. Радкевич). Крім того, навчання майбутніх педагогів професійної школи має бути тісно пов'язане з реальним ринком праці (О.І. Щербак), що можливе на основі оновлення змісту педагогічної освіти, стосовно забезпечення випереджувального спрямування підготовки педагогічних працівників, оптимального співвідношення між професійно-педагогічною, фундаментальною та соціально-гуманітарною підготовкою педагога професійної школи (Н.Г. Ничкало).

Вікова педагогіка, як складова загальної педагогіки, вивчає закономірності розвитку особистості майбутнього педагога і чинники, що сприяють ефективності його професійної діяльності, має значний доробок з проблеми формування особистості вчителя початкової і середньої школи та їхньої професійної підготовки. Разом з тим, недостатньо здійснюються дослідження з проблем професійної підготовки та професійної діяльності інженерів-педагогів, що не повною мірою відповідає реальним потребам цієї галузі. Вивчення концепцій розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні (С.Ф. Артюх, А.Т. Ашерев, В.Б. Бакатанова, О.Е. Коваленко, А.С. Нікуліна, В.В. Олійник, О.І. Щербак та ін.) та аналіз сучасної системи педагогічної освіти дають змогу виявити ті проблеми, які стоять на шляху підготовки педагога професійного навчання.

Організація професійної підготовки педагогів професійного навчання у вищих технічних навчальних закладах має враховувати соціально-економічні чинники, що впливають на модернізацію системи освіти і визначають її ефективність, сучасні світові тенденції у підготовці інженерів-педагогів у вищих навчальних закладах, вимоги до професійної підготовки фахівців у контексті Європейської інтеграції та змін на ринку праці. Зміст і

форми організації професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання мають враховувати як тенденції глобалізації, так і тенденції економічного розвитку України, забезпечувати необхідний якісний рівень підготовки педагогів професійного навчання, необхідний для подальшої професійної діяльності, спрямованої на підготовку висококваліфікованих робітників, які є людським капіталом в економічному поступі країни. Специфіка вищих технічних навчальних закладів полягає в можливості забезпечення в процесі професійної підготовки фахівців поєднання здобуття технічної і психолого-педагогічної освіти, спрямування останньої на подальшу успішну педагогічну діяльність у професійних навчальних закладах.

Порівняльний аналіз навчальних планів окремих вищих технічних навчальних закладів, що здійснюють підготовку педагога професійного навчання (інженера-педагога), свідчить про відмінності у визначенні навчальних предметів, їх кількості, а також в обсязі годин, відведених на їх викладання. Значні відмінності спостерігаються також у кількості семестрів, відведених на психолого-педагогічну підготовку, педагогічну практику. Спостерігається значна відмінність у тематиці та змісті дипломних і магістерських робіт.

Головною формою організації навчання мають бути лабораторні та практичні заняття у педагогічних майстернях, де б студенти вчилися спілкуватися у групі, набуваючи педагогічний досвід, що базувався б на пізнанні особистого досвіду студентів, їх активності, емоціях тощо. Відсутність лабораторних занять та незначний обсяг практичних занять у вищих технічних навчальних закладах перешкоджає студентам зрозуміти проблеми методики виховної роботи, викладання фахових дисциплін, психолого-педагогічних досліджень тощо.

Аналіз організації педагогічних практик у вищих технічних навчальних закладах свідчить про переважно пасивний їх характер, що підтверджується великим відсотком відвіданих студентами занять порівняно із заняттями, проведеними самостійно.

На нашу думку, головною причиною значних відмінностей у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання для професійно-технічної освіти в різних вищих технічних навчальних закладах є широка автономія вищих навчальних закладів, відсутність єдиних вимог до змісту

навчальних планів і програм, практик, дипломної (магістерської) роботи та випускних іспитів.

На необхідність проведення тестування серед абітурієнтів, які бажають здобути педагогічну освіту, вказує той факт, що не всі студенти, які навчаються за напрямом “педагогічна освіта”, мають нахили до педагогічної діяльності.

Аналіз змін у навчальних планах показує, що найважливіші кількісні та якісні зміни відбулися в кінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття (період реформ державного устрою) і стосувалися збільшення кількості годин на проведення педагогічної практики, актуалізації змісту окремих тем психолого-педагогічних дисциплін, а також зменшення лекцій на користь збільшення практичних занять.

Підготовка педагогів професійного навчання (інженерів-педагогів) у вищих технічних навчальних закладах, незважаючи на певні недоліки, є значно ефективнішою, ніж підготовка таких педагогів в педагогічних інститутах. Причиною такої ситуації є ґрунтовна інженерна підготовка, співпраця між усіма суб'єктами, котрі залучені до підготовки майбутніх компетентних інженерно-педагогічних кадрів (вищий навчальний заклад, професійно-технічний навчальний заклад, виробництво).

Найважливішими соціально-економічними чинниками модернізації професійної підготовки педагогів професійного навчання є: зміни у політичному та економічному житті країни; зміни в освіті та культурі; інновації в галузі гуманітарних, природничих і технічних наук, прагнення України увійти до Європейського Союзу, що викликає необхідність пристосування професійної підготовки педагогів професійного навчання до положень і освітніх планів Європейського Союзу (вирівнювання освітніх шансів всіх, хто навчається, підвищення якості навчання, моделювання сучасної системи підготовки вчителів, виховання європейця – “громадянина світу”).

Враховуючи стандарти Європейського Союзу та проект Державного стандарту на підготовку педагога професійного навчання, необхідно запровадити попередній відбір абітурієнтів, які б бажали отримати кваліфікацію педагога; оновити зміст предметів психолого-педагогічного циклу; організувати початкове ознайомлення студентів перших-других курсів зі своєю майбутньою професійною діяльністю шляхом введення пасивної та виховної педагогічної практики; реалізувати вимоги щодо

неперервної педагогічної освіти для всіх категорій інженерно-педагогічних та науково-педагогічних працівників; створити систему заохочень для педагогічних працівників.

Отже, забезпечення якості психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання і психолого-педагогічної перепідготовки працюючих інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах, обґрунтування, розробка та оновлення змісту і форм його реалізації мають сприяти підвищенню ефективності психолого-педагогічної підготовки майбутніх професійно компетентних педагогів професійного навчання, як умови підвищення рівня професійного навчання робітничих кадрів.

О.Е. Коваленко справедливо зазначає: „Сучасні тенденції розвитку освіти безпосередньо пов'язані з тими вимогами, які висуваються до спеціаліста на даному етапі розвитку суспільства” [1, с.10]. Зазначимо, що ці вимоги пред'являються не тільки в Україні, але й в інших країнах світу. Випускник сучасного вищого навчального закладу повинен бути здатний адаптуватися до зміни професійних та життєвих умов, вдало застосовувати теоретичні знання на практиці, мати самостійне критичне мислення і бути спроможним приймати управлінські рішення, бути комунікабельним і контактним у різних соціальних групах, вміти вирішувати конфліктні ситуації тощо.

На нашу думку, є доцільним введення дисциплін “Педагогіка управління” та „Конфліктологія” до змісту підготовки як майбутніх педагогів професійного навчання, так і майбутнього інженера, оскільки він є організатором виробництва і повинен уміти працювати з людьми.

Таким чином, педагогічними умовами, які забезпечать підвищення якості підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є: термінова розробка, затвердження і впровадження Державних стандартів за всіма спеціалізаціями за напрямом “Педагогічна освіта”; розробка обов'язкового змісту навчання з педагогіки та психології; включення до обов'язків вищого навчального закладу періодичної оцінки власної діяльності, навчальних планів та результатів психолого-педагогічної освіти; збільшення кількості годин, відведених на вивчення психології, педагогіки та методики викладання дисциплін за фахом; необхідність розробки авторських навчальних програм; використання змісту та методів, спрямованих на стимулювання у студентів розвитку позитивної мотивації до здобуття знань

із психології та педагогіки; задоволення індивідуальних інтересів і потреб майбутніх педагогів професійного навчання; формування позитивного ставлення до педагогічної професії; впровадження нових організаційних форм навчання, що створюють студентам можливість під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу проходити педагогічну практику посеред навчального року; зменшення загальної кількості лекцій, проведення проблемних лекцій; збільшення кількості практичних і лабораторних занять; створення умов для самоосвіти студентів, їх науково-дослідницької діяльності. До основних напрямів підвищення ефективності підготовки педагогів професійного навчання слід віднести: оновлення змісту освіти; ліквідація розриву між змістом педагогічної освіти і досягненнями педагогічної науки та практики; здійснення наукового супроводу інноваційних технологій; визначення реальних заходів, спрямованих на підготовку професійно компетентних педагогічних кадрів для системи професійно-технічної освіти.

Список використаних джерел

1. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання. Підручник для вищих навчальних закладів.-Харків: НУА, 2005.-360 с.

Кучер З.С.,
канд. пед. наук,
Криворізький ДПУ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ

В статье рассмотрена проблема профессиональной компетентности будущих учителей технологии.

The problem of the professional competence of the future teachers technological nowadays is considered.

Метою статті є аналіз стану проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів у теорії і практиці освіти та висвітлення шляхів її вирішення.

Реформування сучасної системи вищої освіти в умовах переходу до ринкових відносин вимагає покращення професійної підготовки майбутніх